

Љубиша Мишић

Песник чисте имагинације

Живодраг Живковић, „БЕШЕ ЛИ ВРЕМЕ, песме,
Светлост, Крагујевац, 1971.

Живодраг Живковић, после књига поезије „Мит о води“ и „Милости изгнанства“, дарује нам трећу милосну књигу „Беше ли време“, која садржи три циклуса: Од злата јабука, Беше ли време, и циклус Неће се зауставити. Једно је сигурно а то је да му је ова збирка латидарнија у односу на раније. Стих је чвршћи лирским разлагањем, од бити до неслућене бити, свечано и радосно молитвен, занетошћу загладан у вечност.

Овај песник као да се и даље дивно мири са лажним истинама (јер истине нема), да му је само остало да гледа (песник је тај који види, невидљиво, и изнутра), кроз друге очи звука, кроз себе, кроз математичку несвест ствари, некога себе или све људе, као стални почетак наде мајчинске, које не спознаше и не признаше ни кад своје лепо зло, из коначног зла. Једном могући, застаје мо овим песмама, пред собом — као да смо увек могући. Али само преко телесних мука, невидљивим и сталним черечењем тужног нам мртваца, са неким необјашњивим чемером, баш као, баш с врха планине Чемерно. Можда је увек време, да скривено и тихо, заједно са песником Живодрагом Живковићем, приупитамо то непознато за непознато, нашим све могућим ништавилком, слутећи да постоји неко мирно трпљење (и које може једино да буде зло), и да је то трпљење сва

ко трајање, док увек с младом љубављу, душа, врви у вечности (која је свуда), не примећујући нас много.

Први циклус „Од злата јабука“, садржи песме:

1. Орфеј с рамаћских висова
2. Од злата јабука
3. Излагање опасности
4. Орфејев дар
5. Религија љубави
6. Лепа монахиња
7. Еолска харфа
8. Заљубљена сфинга
9. Рамаћска ружа
10. Метафизика глади.

Понорни, невидљиви су кланденци сваке његове песме. Кроз проблем смрти оваплоћује се. Мада имамо утисак да полази од „белине између лепих дојки“, од „пољупца раздвојеног од усана“, низ дивне немогућно сти, доходи нам као легенда, којој су заборављене скаске о њој, да би као достојанствени божјак, заборавио сваку ту своју песму у нама, одакле је подизала крила простора. Пати на звука његова пева, недвосмислено има тежњу да ћути, да се слије у величанствени мир над светом, који у свету не нађе свог покоја. Његов Орфеј лута рамаћским висовима, заљубљен и изгубљен, као Живковићево друго ја, или као је дино ја, као сан, који је њему једини прави живот, немогућ постојањем, делимично и љубављу. Његова Лепа монахиња је као сен склада, узрочни свет

и песничкова глава у изговарању речи. Само моћ је велика, ако се не примећује. Као да се сник то постиже запевајући поалме њене моћи, коју мало ко види и придаје важност, по штовање. У свим тим неприметљивим елементима треба тражити песника Живоджга Живковића као песника. След беника једино свог апсолутног стиха, за све светове, за пчеле пчеларе.

Други циклус „Беше ли време“, доноси песме:

1. Омиричко тајанство
2. Страшне пророчице
3. Милости изгнанства
4. Безакоње
5. Поглед у мистику дубина
6. Заветно приношење жртве
7. Пијанство смрти
8. Беше ли време
9. Опседнути пророк
10. Одричање цвета
11. Пробуђени хаос.

Овај песник апсолутне имагинације, дакле жрец чисте поезије, са истинским псеудокласицистичким романличарским стилем, који је био, који бива, и који ће да буде, овај песник је најчешће самарићанин и самарићанског расположења, али самарићанин свога флуида и своје судбине:

*Велика празнина клизи, дели се
на уснама .О даси
Звезде прелећу с југа и рано
доба леда
Ту један свет своју судбину
сања, и монаси
Клате мртво звоно чији звук
узалуд проповедам
(„Одричање цвета“).*

Као да проповеда зло логоса, које обично називамо фатумом! Једина слабија страна ове фирме поезије је што се не претрже на пољу семантике — а то је свакодневна будућност и опстанак поезије. Али Живковић своју поезију изговара једино својим Орфејом (који је увек први песник на свету), а не никако Живодрагом, манифактурним појединцом. Иако помислимо да у овом другом циклусу (читајући све песме) „Беше ли време“, нема више њего

вог Орфеја, који је кренуо са рамаћских висова, из рођења, за временом да га нађе, наивно се варамо, јер су све његове песме: Орфејева лира, а самим тим и време и Еуридика, коју дивно не пронађе, не знајући да све што говори, говори како је она баш хтела, а можда је она хтела да има увек свог песника. Као и у ранијим књијама, доносио је велике стихове, има их и овога пута, и интелектуално је баш то, чини ми се, да ће будући аналитичари његове поезије потенцирати све ту ту његову моћ, биолошке немоћи, мада се је у овој књизи приближио, целином, језгровитости, а и стих му је густ, пун сензација, а са познатим његовим сензибилитетом, сензибилитетом унутрашњег откривајућег горког заноса, што је све то за сваку похвалу.

Трећи циклус „Неће се зауставити“, завршава књигу песама:

1. Призивање света
2. Дарови
3. Очаравање демона
4. Немогућа песма
5. Мистично искуство цвета
6. Обред
7. Било света
8. Неукроћене тмине
9. Жар-птица
10. Лето
11. Водопад
12. Опијум руже
13. Блага је моја реч
14. Неће се зауставити.

Ова се поезија креће између Орфејизма и Ђога. Кад кажем Бог, мислим на Тајну, која је од почетка па до краја у овој поезији Поетика, између жене и двојништва, живота и смрти, смрти и живота, — где сигурно једна од две именице није потребна а нарочито овом песнику загледаном у вечност. Као да подједнако очекује патњу, која се не завршава физичком смрћу, и пораженог мртвог, и побеђеног живог, кроз траве, *кроз птице, кроз протопре и космосе нерођеним. Отуда разумем кад песник каже: „Зли гласници стижу ПУНИ ХВАЛЕ ЗА ВАТРУ ОД КОЈЕ ЋЕШ ИЗГОРЕТИ“. И „неће се зауставити“ Еуридика, низ љубав,

По
ве
ља

низ дивне речи и изван речи песама Ж. Живковића, док вечно за њом лута његов Орфеј, испоснички и пророчки, и он се неће зауставити, иако му се увек причинјава, да је ту а није овде, само привид, само сен речима са тргова и путева, а мами својом немогућношћу ка универзалном смислу. Иако овај песник у целој збирци нигде не спомиње Еуридику, свега једном конкретно Орфеја, мени се чини да порекло инспирације књиге „Беше ли време“, сваке песме, помало лежи у проблему Орфеја и Еуридике, који решава на индиректан начин, другим романима песме, који се стапају из Еуридике у мртву Еуридику, у сен, у њену песму, која је увек ненаписана. И није чудо што ју је песник прећутао, баш свим песмама, а у свим је песмама, пре почетка, између редова, у подтексту, јер сви смо ми жене деца, самим тим и повратни део ње, света који је њен, и њена моћ. Из свега тога, по својој вредности, издваја се песма „Онричко тајанство“, коју нећу да коментаришем, да технолошки анализирам, да хвалим, да кудим, јер је то њој самој непотребно, ко је буде читао схватиће, због чега овако говорим, њену временост, и никакве ту антологије нису битне! Треба још једанпут кон

статовати, да је овај песник — песник (понекада требало би да буде само то довољно песницима, наравно песмама), који ће својом поезијом да се приближава, да стално досеже Поетику, која никад неће бити ниједна написана песма на свету, а и ненаписана, делимично. А која није ниједно власништво или илити нарочито неко одређење, нека теорија. Можда отуда и један многомислећи, невидим елеменат Чисто време, овога песника, као метафизика, као ванвремена нада и рана, као живот.

На крају ове једностране и помало намерно пангеричке критике, због вредности самог дела, и у славу дела, недвосмислено се намеће, да је песник Живодраг Живковић, написао своју најзрелију песничку књигу досада уопште! Само можда је чудно, а можда то и није важно овом песнику, да збирку „Беше ли време“, текућа књижевна критика није баш много приметила, као да је са добрим песником све свршено! Јер песме, песника антологијске песме „Офелија из Рамаћке цркве“, треба читати, и читати свим читаоцима будућности, који су (беспотребно, лажно, технократски) забринуте за судбину поезије, — а нарочито више пута.